

200702810-41

Hedmark fylkeskommune

Oppland fylkeskommune

KD
08 MAI 2008
200800545-192

Til

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

30. april 2008

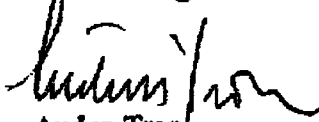
**INNSTILLINGEN FRA STJERNØ-UTVALGET NOU 2008:3 SETT UNDER ETT -
HØRINGSUTTALELSE FRA HEDMARK OG OPPLAND FYLKESKOMMUNER**

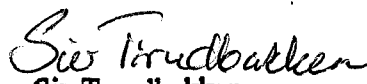
Det vises til Kunnskapsdepartementets brev av 28.01.08 vedr. høring av innstillingen fra Stjernø-utvalget (NOU 2008:3 Sett under ett).

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland samarbeider med Høgskolen i Gjøvik, Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer i Prosjekt Innlandsuniversitetet. Vedlagt oversendes med dette en felles høringsuttalelse fra Hedmark fylkeskommune og Oppland fylkeskommune. Høringsuttalelsen er søkt koordinert så langt som mulig med de tre høgskolene på punkter som er sentrale for universitetsprosjektet.

Høringsuttalelsen ble vedtatt i felles fylkesting for Hedmark og Oppland 21. april 2008.

Med vennlig hilsen

Audun Tron
Fylkesordfører i Oppland

Siv Tørudbakken
Fylkesrådsleder i Hedmark

Vedlegg: Høringsuttalelse vedr. Stjernø-utvalgets innstilling - NOU 2008:3 Sett under ett

INNSTILLING FRA STJERNØ-UTVALGET, NOU 2008:3 SETT UNDER ETT - HØRINGSUTTALELSE FRA HEDMARK OG OPPLAND FYLKESKOMMUNER

1. Vår vurdering av situasjonsbeskrivelsen og forståelse av utviklingstrekk og hovedutfordringer i norsk høyere utdanning

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland ser kompetanse som en grunnleggende forutsetning for utviklingen av robuste og levedyktige regioner med et allsidig næringsliv. Hedmark og Oppland (heretter benevnt som Innlandet) har behov for et stort kompetanseløft i årene som kommer, - noe som underbygges av de fleste statistikker knyttet til bl.a. demografi, verdiskapning/sysselsetting, forskning og utdanning. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland er opptatt av at det må utvikles et tettere regionalt samarbeid mellom høyskolene i Innlandet for å dekke regionens kompetansebehov på en best mulig måte, og for å legge til rette for en styrket regional utvikling. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland har derfor siden 2000 samarbeidet med høyskolene i Gjøvik, Hedmark og Lillehammer i Prosjekt Innlandsuniversitetet (PIU).

Forskning og høyere grads utdanning initiert gjennom PIU ved høyskolene i de to fylkene utgjør bl.a. en viktig del av fundamentet for flere av satsingsområdene i *Innlandet 2010*, - et prosjekt som ble gjennomført i Hedmark og Oppland i 2004/05 som ledd i Regjeringens innovasjonspolitiske satsing *Innovasjon 2010*. Innlandet 2010 valgte ut 6 satsingsområder fram mot 2010: Industri, Bioteknologi, Bioenergi, Reiseliv, Kultur- og opplevelsesnæringer og Informasjonssikkerhet. Satsingsområdene er godt forankret i regionale planer, de er nasjonale motorer og har betydelig internasjonalt potensial. Satsingsområdene har igjen sine fyrtårn, som er utviklingsprosjekter som vil bidra til vekst og utvikling innen satsingsområdet. Ved siden av disse regionale satsingene omfatter PIU også satsinger for å speile høyskolenes nasjonale oppgaver og styrker.

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland vil uttrykke tilfredshet med at Stjerne-utvalget har plassert Innlandet på et mulig universitetskart for framtida, der alle landsdeler/regioner foreslås å ha sitt universitet. Vi har registrert at de nye universitetene som har kommet til de siste tre årene og høyskolene kommer dårligere ut finansieringsmessig enn de etablerte universitetene; de nye universitetene forsetter å bli finansiert som om de var høyskoler og får dermed om lag halvparten av hva de fire etablerte universitetene får pr. forskerstilling til FoU. Høyskolene og de nye universitetene får heller ikke statlig basisfinansiering til nye master- og doktorgradstilbud. Stortinget har gjentatte ganger enstemmig fastslått at det ikke skal være formell forskjell mellom de gamle og de nye universitetene, hvilket betyr at det ikke kan diskrimineres finansielt mellom institusjoner som gjør det samme. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland forutsetter at det framtidige finansieringssystemet sikrer likebehandling av de etablerte universitetene, de nye universitetene og høyskolene når det gjelder det forannevnte. Gjennom et slikt grep må staten bidra til å sikre en robust universitetskonstruksjon også i Innlandet, - så vel som i andre regioner der nye universiteter ser / har sett dagens lys eller der høyskoler ønsker å utvide sin forskningsaktivitet.

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland vil videre sterkt understreke betydningen av å sikre befolkningen i alle deler av landet tilgang til relevant og nyttig høyere utdanning, og at utdanningssystemet legger til rette for livslang læring. Dette er avgjørende for å sikre tilførsel av kompetente kandidater til arbeidslivet, og stiller spesielle krav til struktur og organisering av universiteter/høyskoler. Vi finner i så måte at Stjerne-utvalget i sin analyse i for liten grad har vektlagt de positive sidene ved dagens struktur og organisering, der bl.a. også små og desentrale enheter og tilbud spiller en vesentlig rolle. Vi vil videre peke på behovet for at fagskolenes tilbud ses i nærmere sammenheng med utdanningstilbud ved universiteter og høyskoler for å sikre bedre overgangsmuligheter og å få en mer samlet tilnærming til utdanninger etter videregående skole.

Stjernø-utvalget beskriver i sin utredning en demografisk utvikling for aldersgruppen 20-24 år, som innebærer en økning på om lag 40.000 studenter fram mot 2015/2020, før en viss reduksjon inntreffer fram mot 2025. Innlandet har allerede i dag en underdekning på studieplasser i forhold til andre regioner, og det bør derfor tilføres flere studieplasser til regionen. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland vil videre understreke at Innlandet som utdanningsregion er beredt til å bidra til å fylle det framtidige økte behovet for utdanning av ulike yrkesgrupper både i og utenfor egen region. Med sin nærhet til hovedstadsområdet og de pressproblemer som der eksisterer, vil et universitet i Innlandet kunne være et godt alternativ til de generelle urbaniserings- og sentraliseringstendensene som Stjernø-utvalget beskriver. Dette gjelder både for den som skal velge utdanning, og for forskning, utviklingsarbeid og innovasjon.

Nedenfor følger våre synspunkter på noen av de mest sentrale svar og løsninger Stjernø-utvalget drøfter.

2. Synspunkter på de svar og løsninger Stjernø-utvalget drøfter (kap. 6 – kap. 22)

Kapittel 6 Institusjonsstruktur

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland er svært tilfreds med at Stjernø-utvalget ser Innlandet som en egen utdanningsregion (jfr. kap. 1 foran), og støtter deres forslag om Innlandsuniversitetet som en av institusjonene på framtidens universitetskart.

Målsettingen med Prosjekt Innlandsuniversitetet er å etablere et universitet i Innlandet, og søknad om universitetsstatus skal sendes innen 2012. For å nå denne målsettingen arbeides det systematisk og målrettet med å utvikle høyskolenes kompetanse til universitetsnivå, og det har hele tiden ligget en forutsetning om at de tre høyskolene i Innlandet skal slå seg sammen til én institusjon på vegen fram mot en søknad om universitetsstatus. Den tidsplanen som ligger PIU i så måte er i rimelig god overensstemmelse med den tempoplan Stjernø-utvalget skisserer for strukturendringene i sektoren samlet sett.

Det er en omfattende strukturendring som foreslås fra Stjernø-utvalgets side, og fylkeskommunene har merket seg at de foreslåtte strukturendringene av utvalget er foreslått fulgt opp med bevilgninger i størrelsesorden 300-400 mill. kroner i 4-5 år til omstilling, OU, ledelses- og identitetsutvikling. Fylkeskommunene vil sterkt understreke nødvendigheten av at framtidige strukturendringer følges opp med tilstrekkelige bevilgninger, selv om ikke alle landsdeler/regioner skulle ende opp med å gjennomføre strukturelle endringer i tråd med Stjernø-utvalgets forslag.

Kapittel 7 Styring og ledelse i universitets- og høyskolesektoren

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland har merket seg Stjernø-utvalgets forslag til endringer i styring og ledelse i universitets- og høyskolesektoren. Vi vil uttrykke støtte til Stjernø-utvalgets forslag om at styrene for de institusjonene som skal inngå i større sammenslåtte enheter avvikles og erstattes av et felles styre fra sammenslåingstidspunktet.

Kommunal- og Regionaldepartementet (KRD) sendte 26.02.08 ut et høringsnotat om oppgaver til regionene i forbindelse med forvaltningsreformen. I høringsnotatet foreslår departementet bl.a. at universitets- og høyskoleloven endres, slik at, sitat: "Regionene oppnevner på fritt grunnlag to av de eksterne styremedlemmene og varamedlemmer for disse ved de statlige høyskolene." Stjernø-utvalget deler ikke denne oppfatningen (jfr. kap. 7.5.6 i utvalgets innstilling).

Fylkeskommunene er gitt en ledende rolle som regional utviklingsaktør, og universiteter og høyskoler fungerer som motorer i den regionale utviklingen. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland stiller seg ut fra dette positive til forslaget i KRDs høringsnotat om at regionene/fylkene på fritt grunnlag skal kunne oppnevne to av de eksterne styremedlemmene og varamedlemmer for disse ved de statlige høyskolene. Vi forutsetter også at dette ikke bare blir gjort gjeldende for dagens statlige høyskoler, men også for framtidige universiteter som måtte bli dannet med basis i dagens høyskoler.

Kapittel 8 Kriterier for akkreditering som universitet

En av ambisjonene med universitetssatsingen i Innlandet er som sagt å skape en institusjon som kan være en motor i utviklingen av regionen. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland ser det derfor som viktig at universitetssatsingen har tilstrekkelig bredde for i tilstrekkelig grad å kunne speile regionale prioriteringer (jfr. bl.a. Innlandet 2010-rapporten) og utnytte potensialet i høyskolenes sterkeste fagmiljøer. Pr. i dag har PIU 6 Ph.D-satsinger og 19 mastergradstilbud i sin portefølje, og dette gir det framtidige Innlandsuniversitetet et godt fundament for fylle rollen både som motor i den regionale utviklingen og som en attraktiv institusjon nasjonalt og internasjonalt.

Kapittel 9 En styrket forskerutdanning

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland stiller seg positive til utvalgets forslag om styrking av forskerutdanningen gjennom satsing på forskerskoler eller lignende strukturerte opplegg. Vi vil sterkt understreke nødvendigheten av at bevilgningene til universiteter og høyskoler økes med anslagsvis 300 millioner kroner årlig i tråd med utvalgets forslag for at tiltaket skal få effekt. Det vises for øvrig til våre påpekninger i kap. 1 foran og i kap. 10 nedenfor.

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland vil videre understreke at forslaget om tverrinstitusjonelle forskerskoler kan ha stor betydning for små studiesteders muligheter til å delta i forskerutdanningen.

Kapittel 10 Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler

Som påpekt i kap.1 foran er det i dag en økonomisk forskjellsbehandling mellom de nye universitetene og høyskolene på den ene siden og de etablerte universitetene på den andre siden, idet de nye universitetene fortsetter å bli finansiert som om de var høyskoler og dermed får om lag halvparten av hva de fire etablerte universitetene får pr. forskerstilling til FoU, og idet det ikke gis statlig basisfinansiering til master- og Ph.D-tilbud i høyskolene/de nye universitetene. For at utdanningssystemet skal være konsistent og bidra til å fremme kvalitet, må toppsatsingene innenfor utdanningsområdet følges opp i forskningsfinansieringen. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland forutsetter at det framtidige finansieringssystemet sikrer likebehandling av institusjonene, og ser det som helt nødvendig at staten bidrar til å sikre en robust universitetskonstruksjon også i Innlandet, - så vel som i andre regioner der nye universiteter ser / har sett dagens lys eller der høyskoler ønsker å utvide sin forskningsaktivitet.

I høringsnotatet vedr. forvaltningsreformen foreslår KRD at det med virkning fra 1. januar 2010 innføres en ordning med regionale forskningsfond. Kommunalkomiteen pekte i Innst. S.nr 166 (2006-07) på at det kan det være aktuelt at enkelte av de regionale fondene dekker mer enn en region dersom antall regioner framover blir tilsvarende dagens antall fylkeskommuner. Forskningsrådet sier i sin utredning at et regionalt forskningsfond minimum må dekke mer enn ett fylke i dagens inndeling. Med henvisning til det som sagt foran om Innlandet som utdanningsregion, ser fylkeskommunene i Hedmark og Oppland det som naturlig at ett av de foreslåtte regionale forskningsfondene legges til Innlandet (i forhold til VRI-programmet er Innlandet allerede én enhet).

De regionale forskningsfondene bør etter vår vurdering videre kunne ses i sammenheng med Stjernø-utvalgets forslag til langsiktige avtaler om profil og arbeidsdeling (jfr. pkt. 4 i utredningens kap. 6.5, strekpunkt nr. 4 i kap. 10.4 og strekpunkt nr. 2 i kap. 16.6), for å sikre den regionale profilen og innretningen på institusjonenes virksomhet.

Basisfinansieringen til universiteter og høyskoler skal reflektere mange ulike hensyn, som bl.a. ulikhet i oppgaveportefølje, størrelse, distriktshensyn, husleienivå og politiske prioriteringer over tid. Basisbevilgningen varierer en del mellom institusjonene; i statsbudsjettet for 2008 framgår det at basisfinansieringen for alle de tre høyskolene i Innlandet var lavere enn gjennomsnittet på om lag 70% for de statlige høyskolene. De hensyn som basisfinansieringen er ment å reflektere skulle etter vår vurdering imidlertid tilsi en høyere basisfinansieringsandel for de tre høyskolene i Innlandet. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland stiller seg derfor positive til Stjernø-utvalgets forslag om å gjøre basisfinansieringen mer transparent og forståelig (både for institusjonene selv og for omverdenen).

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland ser videre positivt på forslaget om en strategisk undervisningsbevilgning, som bl.a. kan målrettes mot samarbeid med regionalt og lokalt nærings- og arbeidsliv. Bevilgningen kan blant annet bidra til deltakelse i regionale prosjekter som for eksempel studieutvikling, tilrettelegging og gjennomføring av desentrale studietilbud, studentoppgaver, forsknings- og utviklingsaktiviteter og andre tiltak som knytter teori og praksis nærmere sammen.

Kapittel 11 Små studiesteder

Vi merker oss at Stjernø-utvalget i sin utredning behandler problemstillinger knyttet til "små studiesteder". Høgskolen i Hedmark sin avdeling på Rena nevnes i denne forbindelse som eksempel på studiesteder som kan legges ned. PIUs arbeid med å utvikle et universitet i Innlandet bygger på en grunnleggende forutsetning om at dette skal være et nettverks-universitet bygd på de spesialiteter og den spisskompetanse som i dag finnes ved de enkelte studiesteder. Avdelingen på Rena er i så måte en viktig del av Høgskolen i Hedmark, samtidig som at studiested Rena også spiller en viktig rolle i forhold til distriktene. Studiested Rena er en betydelig tilbyder av desentraliserte studier som er viktig for Innlandets innbyggere, nærings- og samfunnsliv, ikke minst for forsvaret. Høgskolen i Hedmarks avdeling på Rena vil derfor være et viktig element i et fremtidig Innlandsuniversitet.

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland støtter utvalgets vurdering om at befolkningen i alle landsdeler skal ha tilgang til høyere utdanning, og vektlegger sterkt lik tilgang til høyere utdanning uavhengig av bosted. Dette er avgjørende for å sikre utdanningsmessig likestilling og sosial utjevning, kvalifisering for samfunns- og arbeidsliv, innovasjon og nyskaping. Lokale/regionale studiesentra (som Kongsvinger, Tynset, Otta og Fagernes) kan etter vår vurdering være et supplement til permanente studiesteder i så måte. Nye fleksible løsninger og bedre økonomiske insentiver for desentraliserte tilbud må utvikles. Det må imidlertid etter vår vurdering være de respektive institusjonenes styrever som beslutter hvor det til enhver tid skal være permanente studiesteder.

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland mener videre at Stjernø-utvalget har en for sterk vektlegging av kvantitative forhold (institusjonsstruktur, studiestedenes størrelse m.v.) i.f.t. å fremme kvalitet. Det er ikke alltid slik at studiestedets størrelse er avgjørende for kvalitetsnivået på tilbudene som gis. Et godt eksempel i så måte er studiestedet Evenstad ved Høgskolen i Hedmark, som kun har 150 studenter, men som har en svært høy forskningsproduksjon, er sterke på internasjonalisering, har høy søkning på ledige stillinger (professorater, førsteamanuenser og stipendiater), som tilbyr mastergradsutdanning og som arbeider med Ph.D-satsing.

Prosjekteierne i PIU har ikke lagt inn noen forutsetning om strukturendringer i prosjektet; PIUs tilleggsavtale fra juni 2007 sier at Innlandsuniversitetet ved etableringen skal bestå av de seks studiestedene de tre høyskolene har i dag. Studiested Rena ved Høyskolen i Hedmark er ett av disse.

Kapittel 14 Styrking av profesjonsutdanningene i høyskolene og

Kapittel 15 Sentre for fremragende undervisning

Utdanningene på lavere grad utgjør fundamentet for master- og Ph.D-tilbud, og en styrking av forskerutdanningen må derfor samkjøres med en satsing på lavere grad. Profesjonsutdanningene er videre sentrale i forhold til høyskolenes/universitetenes regionale funksjon, og fylkeskommunene i Hedmark og Oppland deler Stjernø-utvalgets vurderinger av behovet for særskilte tiltak for fornying og styrking av disse utdanningene. Vi deler også utvalgets vurdering om at praksisopplæringen i større grad enn nå bør sidestilles med opplæringen ved utdanningsinstitusjonene som kvalifiseringsarena, og ansvarsdelingen mellom institusjon og praksisfelt bør gjennomgås for å sikre best mulig relevans i utdanningene. Egne sentre for fremragende profesjonsutdanning er etter vår vurdering en god tanke. Forslaget om å erstatte rammeplanene med kompetansekrav for de aktuelle yrkene støttes.

Vi ser behovet for å styrke den formelle kompetansen i personalet i de korte profesjonsutdanningene, og støtter derfor utvalgets forslag om at Kunnskapsdepartementet tar initiativ til et program for kompetanseheving med et omfang på 50–100 millioner kr. årlig i fem år.

Kapittel 16 Universitetenes og høyskolenes regionale betydning

Høyskolene i Gjøvik, Hedmark og Lillehammer representerer en viktig ressurs for Innlandet. Høyskolene har viktige roller i utviklingen innen regionen, som tilbydere av høyskoleutdanning og desentrale utdanningstilbud, og som kraftsentre for forskning og innovasjon. Høyskolenes aktivitet betyr mye i forhold til sysselsettingen i fylkene.

De tre høyskolene representerer med sine om lag 9.000 studenter og over 900 ansatte en betydelig virksomhet, som har store ringvirkninger for regionen. Den økonomiske aktiviteten ved høyskolene er på om lag 700 mill. kroner pr. år. Studentenes årlige etterspørsel etter bolig, varer og tjenester representerer minst like mye. Den totale økonomiske effekten av høyskolenes virksomhet anslås til 2-3 milliarder kroner årlig.

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland støtter Stjernø-utvalgets forslag vedrørende universitetenes og høyskolenes regionale betydning. Sett fra vårt ståsted er det viktig at høyskolene er robuste i forhold til omstilling, at de holder høy kvalitet både i utdanning og forskning, og at de har kapasitet og evne til å være en god partner for myndigheter og arbeidsliv i hele regionen. Vi vil særlig trekke fram betydningen av at høyere utdanning må bli mer tilgjengelig, også for grupper som tradisjonelt sett ikke velger høyere utdanning. For å øke etterspørselen etter høyere utdanning i Innlandet, er det viktig med et desentralisert system med god tilgang til et bredt studietilbud (jfr. omtale innledningsvis og under kap. 11).

For å fremme samhandlingen mellom høyskolene og det regionale samfunns- og arbeidsliv er det viktig med gode indikatorer og verktøy for rapportering, evaluering og oppfølging. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland vil peke på nødvendigheten av utvikling og utprøving av nye modeller for voksnes læring, med særlig fokus på høyere utdanning.

Rapporteringen fra høyskolene og regionale myndigheter til nasjonalt nivå må koordineres, og få sin plass i styringssystemene.

Kapittel 12 og 13 og kapittel 17-22

Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland har merket seg utvalgets forslag i kapitlene 12, 13 og 17-22, og har ingen særskilte merknader i så måte.